

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkkerk; Ds. H. C. van der Ent, Katwijk aan Zee; Ds. R. Kok, Soest; Ds. H. van Leeuwen, Elburg; Ds. D. Slagboom, Barendrecht; Ds. M. C. Tanis, Slidrecht - Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; J. van Heteren, Slidrecht - Centrum en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn,

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13, Meerkkerk. Telefoon 01837 - 1357

ADMINISTRATIE:

Joh. van der Lee, Kwartelstraat 74, Alphen aan den Rijn, telef. 01720 - 73814, postrekening 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen aan den Rijn.
Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Wij zeiden: Hoe zouden wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land?

Psalm 137 : 4

2

O, in al die liederen gaat het telkens om wat Hij voor Zijn Sion wil zijn. Denk maar eens aan Psalm 122: „Ik verblijd mij in degenen, die tot mij zeggen: „Wij zullen in het huis des Heeren gaan; onze voeten zijn staande in Uwe poorten, o Jeruzalem!”

Doch nu..... nu in ballingschap, terwijl de Heere verre is, een lied des Heeren zingen!? Dat gaat niet: „hoe zullen wij een lied des Heeren zingen in een vreemd land”. Zo'n loflied, zo'n lied der verlossing kan eenvoudig nu niet uit hun hart, over hun lippen komen, hier in dit vreemde land.

Inderdaad, voor hen is Babel een vreemd land. Een vreemd land, waar zij niet thuis zijn. Daar wordt de zonde gediend en naar Gods wil niet gevraagd. Daar heerst de afgoderij. En nu spreekt dat vreemde land over hun zonde en het ongenoegen Gods. Van hun gemis bijzonder van de verlossende gunst des Heeren. En zij zijn anders dan al die anderen, die daar niet om geven. Daarom kunnen zij niet zingen, zolang ze verstoken zijn van de wonderen Gods in Zijn verlossend werk. Om toch ook de Naam des Heeren niet tot spot te maken, als de vijanden het lachend op hun gezang zullen zeggen: waar blijft die God, Wie gij bezingt?

Is het U niet vreemd? We hebben te vrezen voor mensen, die zelfs nog nooit een heilig verlangen gekend hebben om een lied des Heeren te zingen. Laten we het maar gerust zo stellen: hoe zal het nieuwe lied voor Gods troon gezongen worden, als hier beneden de eerste accoorden niet beoefend zijn? En wie dit opzettelijk en zonder liefde in het leven van de „kleinen” in de genade naar beneden houdt, behoort veeleer op zichzelf te letten.

Evenzeer hebben we te vrezen voor wie altijd wel kan blijven zingen. Op alle plaatsen. Op alle tijden. In alle stemmingen. Hoe zal het altijd kunnen voor wie hier vreemdeling geworden is op aarde? Vreemdeling in dit oord van ballingschap, dat door eigen zonde tot gevangenis gemaakt is. Dan kan het niet uitblijven dat door het inleven van eigen schuld, in tijden, dat het ongenoegen Gods wordt gekend, het lied verstomt. Wat hebben ze dan soms al gezongen in de eerste tijd. Wat kunnen ze ernaar terugzien:

**„k dacht hoe 'k God met vreugd vóór dezen
Op mijn snaren had geprezen”**

Dan wordt het vreemdelingschap hier beneden beleefd om alleen in die God, Die hun smart vervullen kan, te ontvangen, wat ze nodig hebben. Eerder kunnen ze niet zingen eer dat het uitzicht op Hem hun hoop geeft of zij mogen delen in de wonderen van Zijn verlossing.

Daarom, wat erg, als deze wereld geen vreemd land voor u is, maar juist Jeruzalem u vreemd is. Al woont ge dan duizendmaal op het erf van Gods gemeente, maar de ware gemeenschap met de Heere is u vreemd, dan moest ge heden vragen en worstelen om een nieuw hart. Om één hart, dat hier niet thuis is en met heilig heimwee uitgaat naar de Heere. Hier op aarde geen

vreemdeling en inwendig een vriend van Babel betekent straks een onbekend God te ontmoeten. Laat er dan geen rust gevonden worden om bij de Heere dit te ontvangen. Hij zendt Zijn Woord uit in het oord der ballingschap en zegt het geen lust in de dood te hebben van goddelozen, maar in hun leven door hun bekering. Dat Woord is welmenend: geef er acht op en wees er mee bezig om door God bekeerd en beleerd te worden. Wonderlijk! Het verdrukte Sion zingt tòch. Maar het is niet het lied der verlossing, maar het lied van heimwee: „Indien ik u vergete, o Jeruzalem.....” Juist omdat ze niet kunnen zingen in een vreemd land, zeggen ze dit heimwee uit. En omdat Hij daár wil wonen, Die van verzoening spreekt. En dat lied van heimwee wordt straks verwisseld voor het lied der verlossing, als de Heere Zijn heil openbaart.

En in het land der vreemdelingschap worden tòch liederen geboren. Als de Heere uitzicht ontsluit. Als zij met een gelovend geloof naar Hem en Zijn beloften uitzien. Als zij in en uit Christus van verlossing mogen weten. Dan mogen ze ook in deze wereld zingen van de goedheid des Heeren voor een schuldig zondaar. Van de hoogste blijdschap in God in Christus. Het lied, dat door de strijd heen openbaar komt. En boven de strijd uit volmaakt gezongen wordt in het hemels koor.

D. Slagboom

ARBEID ONDER DE JODEN TE TORONTO

Op onze postrekening 652422 werden de volgende bedragen gestort ten behoeve van de arbeid van Ds. Den Butter onder de Joden te Toronto: Collecte van Driebergen f 640,—, vermeerderd met f 6,50 xoor overmakingskosten. Collecte van Rotterdam-west f 705,15, gift uit D. f 1000,— maakt totaal f 2345,15.

Hartelijk dank voor alles. We zullen het eindbedrag overmaken op de desbetreffende bank te Toronto. We verwachten nog een bericht van de kant van de overzeese kerken, dat de reeds gezonden bedragen en de bedragen, die nog worden gezonden, ook zijn ontvangen. Dat kunnen we dan als een verantwoording in ons blad opnemen.

ONTMOETINGSDAG TE KAMPEN

De datum en de plaats en de sprekers zijn zo langzamerhand wel bekend, maar toch willen we nog even herinneren aan onze ontmoetingsdag. D.V. te Kampen te houden op zaterdag 28 augustus a.s. in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente, 2e Ebbingestraat.

MORGENSAMENKOMST,

Aanvang half 11;
Opening: Ds. G. Blom;
Spreker: Ds. D. Slagboom;
Slotwoord: Ds. R. Kok Sr.
PAUZE.

MIDDAGSAMENKOMST,

Aanvang 2 uur;
Opening: Ds. H. van Leeuwen;
Spreker: Ds. M. C. Tanis;
Slotwoord: Ds. H. C. van der Ent.

Er zal weer koffie en frisdrank zijn te verkrijgen.

VAN DE ADMINISTRATIE

In de afgelopen weken hebben wij weer enige verrassingen mogen ondervinden, waaruit steeds weer blijkt de liefde en waardering voor „Bewaar het Pand.” Van een oude vriend die de Ontmoetingsdagen niet meer kan bezoeken ontvingen wij f 200,—, (een voorbeeld van navolging) van K. W. te N.-P. f 50,—, K. E. K. te A. f 25,—, J. v. Z. te R. f 25,—, W. O. te N. f 20,—, en aan overbetalingen f 10,—, totaal f 330,—, deze giften hartelijk dank. de arbeid van Ds. den Butter ontvangen: van G. te W. f 100,—, K. W. te N.-P. f 50,—, ook deze giften dankbaar ontvangen.

Als U dit mag lezen, komt de Ontmoetingsdag die D.V. zaterdag 28 augustus in Kampen zal worden gehouden heel dicht bij. (Zie nadere berichten daarover elders in ons blad). De Heere brenge ons weer in Zijn gunst te samen, zoals wij dat in het verleden mochten ervaren. Laten wij elkander opwekken tot getrouw bezoek, opdat daaruit moge blijken, de liefde tot de oude Gereformeerde beginselen.

Adm.: „Bewaar het Pand”, Kwartelstraat 74, Alphen aan Rijn. Giro 704350.

v. d. L.

Kampen is met allerlei vervoersmiddelen gemakkelijk te bereiken. Er is parkeergelegenheid.

Allen zijn hartelijk welkom! De Heere moge ons een dag geven in Zijn gunst.

We wijzen nog op het artikel: Kampen in dit blad, van de hand van Ds. Van der Ent. Waar we van harte mee kunnen instemmen. We mogen dus velen verwachten.

B.

INGEBONDEN JAARGANGEN

Ik hoop de ingebonden jaargangen, die ik nog in mijn bezit heb mee te nemen naar Kampen. Laten zij voor wie deze jaargangen zijn zich even bij mij vervoege. Dan kunnen zij tegen betaling hun ex. van mij ontvangen. De banden die er over blijven hoop ik dan later naar de eigenaren toe te zenden.

B.

ZONDAG 3

CATECHISMUS, LEERBOEK VAN DE ORDE DES HEILS

Bij het komen tot de ootmoedige bekentenis dat wij „van nature geneigd zijn, God en onze naasten te haten”, wordt gevraagd: „Heeft dan God de mens alzo boos en verkeerd geschapen. En dan worden wij, in het antwoord op deze geestelijke leerschool, geleid naar de oorsprong van onze ellende.

Met beslistheid des harten wordt geantwoord: „Nee Hij.” Het hart dat de Heere liefheeft, komt Hem terstond te rechtvaardigen. Heeft diepe eerbied voor Zijn hoogheid, heiligheid en rechtvaardigheid. Want dat is de natuur van het nieuwe leven der genade. Waaraan wij ons innerlijk leven hebben te toetsen. En als dat aanwezig is, dan begeert het hart er steeds meer kennis van te bekomen, tot verbinding aan de Heere, om het kwade te haten.

Want God heeft de mens goed en naar Zijn evenbeeld geschapen en dat is in ware gerechtigheid en heiligheid. Waardoor hij in staat was met God te leven, als een kind met zijn Vader, door het geestelijk kennen van Hem.

Hoe wonderlijk toch, dat de grote God van hemel en aarde de mens formeerde uit het stof der aarde, om zijn ziel te versieren met Zijn beeld. Met Zijn licht en liefde, om in Zijn vrede te delen. Ja,

opdat hij God, zijn Schepper, recht zou kennen, Hem van harte liefhebben. En in dat kennen was het beginsel van het eeuwige leven. Hij was met dat geestelijk kennen van God, profeet, om Hem op Zijn woord te geloven en in Zijn daden te prijzen. Was versierd met de vaardigheid van de gerechtigheid, om als priester zijn God te dienen in kinderlijke gehoorzaamheid. En heiligheid, om als koning de vrijheid waarin hij gesteld was te verdedigen, en staande te blijven in de staat der rechtheid, tot eer van zijn God.

En dat, om met Hem in de eeuwige zaligheid te leven, Hem te loven en te prijzen. Wat door Hem werd vastgesteld in het verbond, dat Hij met de mens kwam op te richten. En daarvan was de boom des levens een sprekend bewijs. Zodat de Heere de mens niet alleen met Zijn Woord daarvan te kennen gaf, doch ook met Zijn sacrament kwam te verzegelen. Want uit dat alles bleek duidelijk dat de mens valbaar was. En daarmee deed de Heere de mens eer aan, om zo vanuit het Paradijs als een voorportaal van de hemel, op te klimmen in kinderlijke gehoorzaamheid, tot de volle heerlijkheid van het Huis des Vaders.

En daarmee wordt ons in deze zondagsafdeling de heerlijke staat der rechtheid voor ogen gesteld. Ja, als op het hart gebonden, om ons daarin te verdiepen, om elkander er door op te wekken en aan te sporen, tot Hem weder te keren, in boetvaardigheid des harten. Want daartoe laat de Heere ons nog delen in de zegen van de algemene genade, om ons te roepen tot het geestelijk kennen van Zijn bijzondere heilsopenbaring. Want in het kennen van onze ellende moet het verlies van Gods beeld, door de verbreking van Zijn verbond, ter harte genomen worden.

En de oorzaak daarvan is dus in de ongehoorzaamheid van onze voorouders Adam en Eva in het Paradijs. Waar onze natuur alzo is verdorven geworden, dat wij in zonden ontvangen en geboren worden. Wij zijn door hart en hand uit te strekken naar het onafhankelijk zijn van God, om Hem gelijk te worden, gevallen in de duisternis van de ongerechtigheid. En zo is de mens in zijn verdorven bestaan een vijand van de kinderlijke afhankelijkheid des geloofs. Wil niet komen en kan niet komen tot de onvoorwaardelijke overgave aan de Heere. Want de mens is in de staat des ongeloofs.

In 't eten van de verboden boom is de gehoorzaamheid aan God opgezegd, om eigen heer en meester te zijn. En door dat kwaad in Adam, als ons geslachtshoofd en verbondshoofd, te bedrijven, hebben wij in hem het verbond verbroken. Zodat in hem het ganse menselijke geslacht in zonde ontvangen en in ongerechtigheid geboren wordt. Maar dat wil niet zeggen, dat onze ziel verdorven is geschapen, want God heeft Zijnerzijds het verbond niet verbroken. Hij schept de ziel des mensen naar Zijn beeld en gelijkenis om te leven in Zijn gemeenschap. Maar bij de vereniging van ziel en lichaam, wordt de ongerechtigheid van Adam toegerekend, en zo wordt elk kind in zonde ontvangen en geboren. Wat niet plaats had bij Christus, daar Hij niet was uit Adam.

En zo is het onze aard, door onze diepe val in Adam, zelf uit te maken wat goed en wat kwaad is. De mens wilde zich in de vijandschap aan het Woord van Christus niet onderwerpen. En daarom moest Hij genageld worden aan het kruis-hout, van de boom der kennis des goeds en des kwaads. Het klonk door alles heen: Wij maken zelf uit wat goed en wat kwaad is, wij willen blijven in de heerschappij van zonde, Satan en ongelooft. De mens wil zijn leven behouden en daarom zal hij het verliezen tot zijn eeuwig verderf.

Het moet ons niet slechts massaal, maar persoonlijk duidelijk zijn, dat ik in Adam van die verbonden boom heb gegeten, dat ik mij van God kwam los te scheuren tot onderwerping van de eeuwige dood. Het moet voor ons worden een zaak des gericht, om te komen voor de Heere in het stof der verootmoediging. Want die wortel der ongerechtigheid woelt en werkt in ons verdorven bestaan tot de laatste snik toe. Wij zijn in die totale verdorvenheid, onverbeterlijke zondaren, wat ons duidelijk moet wezen, om het eenzijdige werk van Gods genade dierbaar en onmisbaar te achten. En dat is voor ons innerlijk leven profijtelijk, om met steeds meer klaarheid te leren leven bij Gods goedertierenheid. Om het met Jeremia uit te roepen: „Het zijn de goedertierenheden des Heeren dat wij niet vernield zijn, dat Zijn barmhartigheden geen einde heb-

ben.”

Ja, wij zijn alzo verdorven, dat wij gans onbekwaam zijn tot enig goed. En al was de rijke jongeling naar het oordeel van de Heere Jezus beminnenswaardig, dan was hij dat niet van zichzelf, maar door de algemene genade. Wat de mens in Adam nog gans verdorven doet zijn. „Ja, wij”, zegt de onderwijzer, „tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.” En die wedergeboorte is in Christus, kan alleen door Zijn Geest verkregen worden. Wat door de eerste wereld werd afgesneden, door zichzelf moedwillig te verzetten tegen de Geest van Christus. „Toen berouwde het de Heere, dat Hij de mens op aarde gemaakt had en het smartte Hem aan Zijn hart.” Wat door Hem niet gezegd werd bij de val in Adam, want toen kwam Hij tot de mens met Zijn volheerlijke heilsopenbaring in Christus. Maar nu dat door de mens in helse vijandschap, opzettelijk is verworpen, heeft Hij de eerste wereld geen redder aan te bieden. Zodat het „de Heere berouwde, dat Hij de mens op aarde gemaakt had en het smartte Hem aan Zijn hart.” Tevergeefs was al de arbeid die aan de mens ten koste was gelegd. Gods reddende en ontfermende liefde in de prediking van het Evangelie, werd door de eerste wereld radicaal afgesneden. Wat Jezus deed wenen op de straten van Jeruzalem, daar het door Hem gepredikte heil werd versmaad.

Op de erve des verbonds werkt de Heere naar Zijn beloften, met de wederbarende werkingen van Zijn Geest. Wat een nieuw geestelijk leven tot inhoud heeft. En zijn wij door de toerekening van Adams ongerechtigheid, Gods beeld en gemeenschap verloren, dan kan dat alleen door de gerechtigheid van Christus verkregen worden. Hij heeft niet alleen het oordeel der ongerechtigheid gedragen tot bevrijding van het oordeel des doods, maar ook het leven en de onverderfelijkheid aan het licht gebracht door het Evangelie. Het wordt door de wedergeboorte een aandoen van de nieuwe mens, die naar God geschapen is in ware rechtvaardigheid en heiligheid. Hier komt de Heere door Zijn Geest de wet der liefde te schrijven in het hart. Het is een uitstorten van Zijn liefde in het hart om Hem hartelijk lief te hebben. Het is een komen tot de onberouwelijke keus om Hem te vrezen, Waarop in de Schrift zo duidelijk gewezen wordt. En gaan wij hieraan voorbij, dan kan het wel wezen dat we met de wet van het werkverbond, die elk mens van nature in zijn hart heeft, werkzaam zijn. Want onze consciëntie ontwaakt dan, men wordt er door veroordeeld, wat met benauwdheid gepaard gaat, om zo te komen tot bekering. En dat is niet meer dan een wettische bekering, een komen van de zonde tot de deugd. Maar de droefheid naar God, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid, ontbreekt er in.

Maar de wedergeborenen gaan steeds meer bidden om de vernieuwing des harten, opdat het nieuwe leven steeds meer diepgang mocht bekomen. De bede: „Schepp mij een rein hart, o God, en vernieuw in het binnenste van mij een vaste geest”, is hen dierbaar. Om zo met des te meer beslistheid des harten de Heere te zoeken en te vrezen, om Hem aan te kleven.

Het levende en eeuwig blijvende Woord Gods is het zaad der wedergeboorte, door de opstanding van Christus. En laat ons daarin zoeken de wasdom van het geestelijke leven, dat behoefte heeft aan de waarachtige bekering.

Soest.

R. Kok

DE HEIDELBERGSE CATECHISMUS

6

De hoofdsteller van de Catechismus is Ursinus. Hij had van Frederik III, de keurvorst van de Paltz, de opdracht tot het ontwerpen van een leerboek ontvangen.

Het eerste ontwerp bevatte 324 vragen. Het viel echter niet in de smaak van de keurvorst en zijn adviseurs. Het was te groot en veel te geleerd. Het zou niet kunnen dienen als een eenvoudig, begrijpelijk leerboek. Opnieuw ging Ursinus aan het werk. Hij stelde nu een leerboekje op met 128 vragen. Dit ontwerp was van een geheel andere opzet dan het vorige en het werd nu dan ook zeer gunstig ontvangen. De inhoud werd goedgekeurd en met een aantal wijzigingen omgewerkt tot de thans bekende vorm van de Heidelbergse Catechismus.

De indeling in drie hoofdstukken: ellende, verlossing en dankbaarheid is van Ursinus overgenomen. Olevianus kunnen we de eindbewerker

noemen. Hij heeft het ontwerp, dat door Ursinus in het Latijn geschreven was, vertaald in het Duits. Daarbij heeft hij verschillende aanvullingen gegeven en het geheel kreeg door zijn toedoen een warmte, die aan de oorspronkelijke Latijnse tekst ontbrak.

De invloed van de keurvorst zelf op de samenstelling van ons leerboek is niet gering geweest. Woord voor woord heeft hij getoetst aan de Heilige Schrift. Verschillende wijzigingen in de tekst zijn op zijn voorstel aangebracht. Ook heeft hij er op aangedrongen dat het Schriftbewijs in de catechismus werd opgenomen. Het is zelfs niet uitgesloten dat de eerste vraag en het antwoord aan hem te danken zijn.

Toen de Catechismus een min of meer definitieve vorm had gekregen, heeft Frederik III haar voorgelegd aan de Heidelbergse Synode. Deze synode was in Januari 1563 bijeengeroepen door de keurvorst en bestond uit de predikanten, die in de Paltz de gemeenten dienden. Men zegt dat op deze synode Petrus Datheen ook aanwezig was. Acht dagen lang is men bijeen geweest. Alle vragen en antwoorden van het voorgestelde leerboek nam men onder de loup en werden getoetst aan de Heilige Schrift. Slechts een kleine verandering werd aangebracht in vraag 78. Daarna aanvaardde men met op één na algemene stemmen de Heidelbergse Catechismus als leerboek voor de kerken en scholen van de Paltz. De eerste editie van de catechismus verscheen in Februari 1563.

De eerste druk verscheen in het Duits en in het Latijn.

Zeer spoedig bleek een tweede druk nodig te zijn. Verscheen de eerste druk met 128 vragen. De tweede druk kreeg 129 vragen. In de eerste druk was vraag 80 over het onderscheid tussen het avondmaal en de pauselijke mis niet opgenomen. Uit een brief van Olevianus aan Calvijn, geschreven 3 April 1563, blijkt dat Olevianus het verschil tussen het Avondmaal behandeld wenste te zien. Hij maakte de keurvorst er ook opmerkzaam op, dat ook op dit punt de gereformeerde leer moest spreken. Vandaar dat op zijn voorstel in de tweede druk deze vraag met een antwoord werd ingevoegd. Dit laatste werd in de derde druk uitgebreid met de bekende toevoeging, dat de mis in de grond niet anders is dan een vervloekte afgoderij. Vermoedelijk heeft deze aanvulling plaats gehad als reactie op de uitspraken van het concilie van Trente inzake het misoffer. Tegen het einde van 1563 werd in de Paltz een nieuwe kerkorde ingevoerd, waarin de catechismus was opgenomen tussen het formulier van de doop en het avondmaal. In deze vierde uitgave is de tekst in 52 zondagsafdelingen ingedeeld ten dienste van de prediking. Toen de eerste druk verscheen schreef de keurvorst een voorrede. Wat hij geschreven heeft is sprekend. Daar deze voorrede in de tegenwoordige uitgaven ontbreekt, laten we haar U lezen:

Frederik, door Gods genade Paltz-graaf aan de Rijn en Keurvorst des H.R. rijks, Hertog van Beieren, enz.

Aan allen, welke de zorg der kerken en der scholen in de Paltz is aanbevolen:

Heil!

Van dien tijd af, dat wij, zo uit Gods Woord, als uit de aard der zaak zelve, hebben verstaan wat genwoordige uitgaven ontbreekt, laten we haar tot ons ambt behoor en dat wij in hetzelfde ons het allermeeft bereid moeten tonen om God, Die het ons opgelegd heeft, gehoorzaam te zijn; zo hebben wij geoordeeld, dat er niets is, waarin wij zo in ons gehele leven bezig willen zijn, dan ons geweten onbevlekt te bewaren en zoveel ons mogelijk is, het heil van onze onderdanen te bevorderen.

Daar zij het niet genoeg achten, met raad en rede de gerechtigheid alzo te bedienen, dat het volk, aan onze trouw bevolen, onder het oefenen van recht en eerlijkheid, een stil en gerust leven leidt, maar het ook noodzakelijk achten, dat het volk wordt opgeleid om God, hun Schepper en Verlosser, uit Zijn Woord te leren kennen (dit toch is de enige vaste grond van alle deugden en wel voornamelijk van alle gehoorzaamheid en ware godsvruchtigheid), zo zijn wij met geheel onze ziel op deze zaak gaan letten, opdat wij niets zouden veronachtzamen, dat kan strekken tot bereiking en instandhouding van deze gelukzaligheid.

Ofschoon door enige van onze naaste voorgangers, onze bloedverwanten, paltzgraven en keur-

vorsten (wier nagedachtenis bij ons in liefde en achtung bewaard wordt) wel deze en gene nuttige en godvruchtige verordeningen gemaakt zijn, om Gods eer te bevorderen en het volk bij hun plicht te houden, nochtans is, gelijk wij van het begin onzer regering ervaren hebben, niet die naarstigheid in het uitvoeren en nuttig maken aangewend, als in een zaak van zo groot gewicht had behoren te geschieden.

Het is daarom niet te verwonderen, dat men van deze verordeningen niet de gehoopte vrucht heeft kunnen genieten. Door deze dingen voelen wij ons gedrongen, niet alleen de goede verordeningen van onze voorzaten te vernieuwen en te bevestigen, maar ook het min vaste te onderschragen en hetgeen verkeerd en verdorven was te veranderen en te verbeteren. De scholen lagen er toe; de tedere jeugd werd verwaarloosd; in de christelijke leer was geen zeker en eenstemmig onderwijs. Alzo werd de jeugd, of kwalijk, of zonder vaste regel en naar ieders goeddunken of in het geheel niet onderwezen, maar gans ruw en bot gelaten. Behalve verschillende oneindig kwade gevolgen, is daaruit, helaas, ook dit onheil voortgekomen, dat de kinderen, of in de ware godsdienstleer in het geheel niet onderwezen zijn, of ingewikkeld in dwalingen van onderscheiden aard, of met onnodige vragen geballast, in jammerlijke onwetendheid opwies.

Zodra wij deze grote onheilen in ogenschouw namen en bedachten, gelijk het waarlijk is, dat noch kerk, noch burgerstaat, noch ook gezin, welgesteld kan zijn, ja dat geen eerlijkheid en goede orde onder burgers bestaan kan, tenzij de ongevormde jeugd van de eerste jaren af door eenzelfde overeenstemmend onderwijs tot ware godsvrucht geleerd en gedurig geoefend wordt, heeft de noodzaak ons aangezet, dit kwaad zo goed en zo spoedig mogelijk tegen te gaan, opdat niemand zou kunnen klagen, dat wij zuimachtig zijn in het vervullen van een plicht, die wij van alle onze plichten op verre na niet de geringste achten.

Om deze oorzaak hebben wij onze godgeleerden en allen, aan wie in ons gebied de voornaamste zorg over de kerken is aanbevolen, last gegeven, dat zij uit Gods Woord een catechismus van de christelijke religie in de Hoogduitse en Latijnse taal op schrift zouden stellen, waardoor voortaan niet alleen te beter in de behoefte der jeugd zou kunnen worden voorzien, ook de predikanten en schoolmeesters een vaste en bepaalde regel zouden hebben, waarnaar zij de jeugd in de kerk en school onderwijzen, opdat niet meer naar willekeur nieuwigheden worden ingevoerd of dingen worden geleerd, die niet met het Woord Gods overeenstemmen. Het zal dan nu uw plicht zijn, zo om de ere Gods als om de zaligheid, niet alleen van uzelf, maar ook van hen, die aan onze en aan ulieder zorg zijn aanbevolen, deze catechismus met een dankbaar hart te aanvaarden; dienzelfe zowel in de scholen als in de gemeenten aan de kinderen voor te stellen en hunne oren en harten gedurig en naarstig in te prenten, zodat zij zich langzamerhand leren gewennen deze leer met hun leven en daad tot uitdrukking te brengen.

Indien dit overeenkomstig de eis van uw verbintenissen en van het u van Gods wege opgelegd ambt zal zijn waargenomen, koesteren wij gezonde hoop, dat God, de Allerhoogste en Algenoegzame, om de verdiensten van Christus over ons bewogen, de straffen, die wij verdiend hebben zal kwijt schelden, uw arbeid met Zijn vaderlijke goedheid zal vergezellen en ons gehele rijk zal weldoen.

Gelijk wij ons daarnaar uitstrekken met ons ganse hart, zo vermanen wij u op het allerernstigste, dat gij u beijvert de hoop die wij van u koesteren meer en meer te bevestigen.

(was get. Frederik).
M. C. Tanis.

NAAR DE KATECHISATIE

195

VAN DE KERK (8)

De kentekenen van de ware kerk.

Deze zijn drieërlei, zoals de belijdenis die aangeeft, namelijk:

1. De zuivere bediening van Gods Woord;
2. De zuivere bediening van de heilige sacramenten;
3. De zuivere bediening van de tucht.

Kentekenen van de ware kerk, van de kerk naar haar openbaring naar buiten als „instituut”,

functionerend in de ambtelijke bediening.

Op deze kentekenen vooral te letten en die te onderkennen is noodzakelijk in verband met het feit, van de gebrokenheid der kerk in verschillende kerkformaties. Ook met het oog op de sekten naast de kerk. En vanzelf tegenover de Roomse kerk. We komen D.V. hierop nog nader terug, wanneer we de vraag moeten beantwoorden wat VALSE kerken zijn.

Het eerste kenteken van de ware kerk, de zuivere bediening van Gods Woord, hebben we met elkaar besproken.

Het tweede kenteken is: de zuivere bediening van de H. SACRAMENTEN.

We hebben hierbij te letten op de Goddelijke INSTELLING, op het zuivere TEKEN en de betekende zaak en op de zuivere OVEREENKOMST tussen die beide. Deze drie eigenschappen doen het sacrament tot wezenlijk sacrament zijn. Dus gaat het over de vraag: worden de sacramenten zuiver bediend?

Allereerst betreffende de heilige d o o p.

Zij is in de plaats van de besnijdenis gekomen. Voor het bloedige teken van de besnijdenis is vanwege de komst van Christus in het vlees en de uitstorting van Zijn bloed in het nieuwe Testament het ONbloedige teken gekomen, het water. De instelling van de h. Doop is naar Christus bevel gegeven in Matth. 28:19: Gaat dan henen enz.

De doop moet ZUIVER bediend worden, dat is overeenkomstig Christus' instelling. Zij moet met zuiver WATER toegediend worden en niet vermengd, zoals Rome doet.

Ten tijde van de doorwerking van het MODERNISME in het laatst van de 18e eeuw, werd in de Hervormde kerk door moderne predikanten gedoopt met de formule van „geloof, hoop en liefde”. Geheel dus tegenstrijdig met de formule, door Christus Zelf aangegeven: „In de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes”.

Die eigengestelde formule van de moderne predikanten was mede oorzaak, dat rechtzinnige ouders hun kinderen niet konden laten dopen bij zulke moderne predikanten, waarom zij zich wendden tot Ds. de Cock te Ulrum, die God bekeerd had en Gods Woord zuiver ging bedienen en derhalve ook de h. sacramenten.

Wat betreft de bediening van de h. Doop, hangt haar ZUIVERE bediening niet af van het verschil, of zij geschiedt door besprenging of door indompeling. Dat is geen principieel verschil. Naar de zuivere betekenis en zin van dit sacrament als een verzegeling van de BELOFTEN van het Evangelie (Zondag 25) en dus niet als verzegeling van de p e r s o o n zelf, ook niet van het kind zelf, zo komt het niet op de HOEVEELHEID van water aan.

Het tweede kenteken van de ware kerk geldt ook het h. sacrament van het heilig Avondmaal. Ook in dit sacrament komt het aan op de drie eigenschappen als genoemd. In de zeven sacramenten, welke Rome bedient, zijn er vijf, welke niet als ware sacramenten kunnen gelden, omdat onder deze of de Goddelijke instelling ontbreekt of het juiste teken.

De eerste eigenschap is: de Goddelijke instelling. Christus heeft het heilig Avondmaal ingesteld in de plaats van het O.T. Pascha in de nacht, in welke Hij verraden werd. Paulus bevestigde deze instelling in I Kor. 10:16 en 17 en in I Kor. 11:23-26.

De zuivere bediening van het h. Avondmaal hangt ook af van het zuivere TEKEN en van de BETEKENENDE ZAAK.

Het zuivere teken moet zijn: gewoon brood en wijn, zoals de Heere die gebruikt heeft, toen Hij het h. Avondmaal instelde.

We weten, dat Rome inplaats van brood, de ouwel gebruikt. Daar zij het teken door de priesterlijke zegen ziet veranderd in het LICHAAM van Christus, gebruikt zij de ouwel inplaats van brood, opdat zagezegd niets verloren zou gaan van Jezus' lichaam door verkrumpling. Zo gebruikt ook alleen de priester de kelk, opdat niets van Christus' bloed verloren zal gaan door wegsijpelen langs de beker.

Hier kan niet meer gesproken worden van een ZUIVERE bediening van dit sacrament. Tekenen en betekende zaak zijn dan niet meer als „overeenkomst” te stellen, maar als „vereenzelviging” (de wezenlijke verandering van brood in het lichaam en van de wijn in het bloed van Christus).

We zouden in verband met de zuivere bediening

van het sacrament van het Avondmaal ook de vraag moeten beantwoorden: kan er sprake van een zuivere bediening van het Avondmaal zijn bij een „eucumenische” viering, waarbij er plaats is voor al wat afgeweken is van de zuivere leer van Gods Woord? Immers, hoe is het mogelijk, dat mensen van christelijke belijdenis, zoals men zich althans als zodanig uitteeft, samen kunnen zitten aan één gemeenschappelijke tafel met Rooms en andere dwaalgeesten?

Men zou kunnen aanvoeren het feit, dat bij een zuivere bediening van het h. Avondmaal toch ook hypocrieten kunnen aanzitten. Is er dan geen sprake meer van een zuivere bediening? Zeer zeker van wel. Maar dan geldt toch, dat vóór de viering van het Avondmaal een rechte „voorbereidingspredikatie” voorafgaat en betracht moet worden een zuiver ambtelijk onderzoek tot een recht gebruik van het sacrament. Dan zal de „tafelwacht” ook haar taak dienen te verstaan.

Gods Woord en onze belijdenisgeschriften geven duidelijk aan wie wáre disgenoten zijn. Ook zij, die een onchristelijke leer aanhangen, moeten geweerd worden.

Met deze dingen houdt ook de vraag verband of men kan spreken van een valse k e r k, wanneer in die kerk dwaalgeesten zich bevinden of bepaalde zonden aangehangen worden, zoals in de Korintische Gemeente. Hierover echter later D.V. Aan de orde van behandeling is nu het DERDE kenteken van de ware kerk: de zuivere bediening van de t u c h t. Dit bewaren we voor een volgende les D.V.

Echter deze vraag nog.

Hoe staan wij PERSOONLIJK tegenover deze zaken ten opzichte van de zuivere kentekenen van de ware kerk: de zuivere prediking en de zuivere bediening van de sacramenten?

Groot is het voorrecht, vooral in deze tijd, wanneer we nog onder een zuivere prediking mogen verkeren en die prediking zoeken. Maar hóé verkeren wij daaronder? Stemmen we haar alleen toe, of hebben we het grootste belang gekregen, om persoonlijk te mogen delen in de vrucht van de prediking? Werden we door toepassing van Gods Geest door het Woord des Heeren ontdekt en ontgrond van alle eigenwillige godsdienst? Is er een hongeren en dorsten gekomen naar de Heere en naar Zijn heil? Hebben we een Borg voor onze arme ziel nodig gekregen? Leerden we Hem inroepen en kennen? Mag de vreze des Heeren onze beleving zijn geworden? Ontegenzeggelijk is verstandelijke kennis van 's Heeren Woord onmisbaar, met name in onze tijd van zoveel verblinding en onkunde. Ook het beproeven van geesten, of zij uit God zijn. Maar, we weten toch, dat dit niet genoeg is voor de eeuwigheid. Smeken we om een verlicht verstand en een geopend hart, zoals we lezen van een Lydia.

Geve de Heere in deze geesteloze tijd ook Zijn „doorbrekend” werk ten opzichte van het „opwassen in de genade en kennis van de Heere Jezus Christus”. Zij de prediking daartoe z u i v e r gebracht. Stote de Heere getrouwe arbeiders uit in Zijn wijngaard en stelle Hij ze als getrouwe wachters op Sions muren.

E.

v. L.

HERMANN FRIEDRICH KOHLBRUGGE

5

Helbig schrijft het volgende:

„Ik heb elders slechts kunnen aanduiden, dat Kohlbrugge zich reeds in zijn jonge jaren door een merkwaardig gezicht door God geroepen wist, een dienaar van Zijn Woord en een betrouwbare herder van Zijn kudde te worden. Hier mogen nu zijn eigen woorden een plaats vinden, die hij bij zijn 25-jarig ambtsjubileum als predikant bij de Nederlands-Gereformeerde Gemeente te Elberfeld, tot de jeugd heeft gericht: „Toen ik zes à zeven jaar oud was, leidde een onzichtbare hand mij in een droom op een zeer hoge berg. Wonderschoon was Hij, die mij leidde, zo groot als een mens, maar Hij werd al groter en groter, en ik ging zo dicht mogelijk naast Hem. Beneden in het dal zag ik paarden en zeldzame kostbaarheden van allerlei aard, wat maar aantrekkelijk is voor de begeerlijkheden der jonkheid, om mij van mijn Leidsman weg te lokken; doch ik versmaadde al deze helse heerlijkheid en pracht. Hoe liefelijk, hoe heerlijk evenwel de Man was, die mij leidde, kan ik niet uitspreken.....”

Hoger en hoger werd ik gevoerd over vreselijke

afgronden heen, en over de verschrikkelijke diepten werd ik heen gedragen, heel zacht en veilig, totdat ik in de hoogte op een uitgestrekte vlakte kwam, welke door een wonderschoon, heerlijk licht verlicht was. Dáár zag ik een menigte schapen; deze allen prezen en loofden God op de troon en het Lam. God zag ik niet met mijn ogen, maar het Lam zag ik, en, die mij leidde, was Zelf het Lam. — Toen ik deze schapen zo heerlijk hoorde zingen, vroeg ik: „Ik houd van deze schaapjes; wilt Gij mij niet zo'n schaap geven?” Daarop antwoordde Hij: „Nee, nu niet, je bent nog te jong. Ik zal ze weiden. Maar wanneer je groot geworden bent, zal Ik je een menigte schapen toevertrouwen.”

Dat was de droom, die ik had, en deze droom is nu in vervulling gegaan.

De volgende nacht gevoelde ik mij ijskoud, en vóór mij stond een deftig heer. Hij vroeg mij of ik niet in zijn dienst wilde treden; hij zou een geleerde doctor van mij maken; daarbij beloofde hij mij een kostbaar juweel en liet mij twee zakken met dukaten zien. En toen hij vroeg: „Wat verlang je nog méér?”, antwoordde ik: „Niets anders, dan dat u mijn kamer verlaat, want juist vorige nacht heb ik mij aan een andere heer verbonden. Ga weg!” Daarop heeft hij mij gezegd, dat hij mij mijn leven lang zou vervolgen, totdat hij mij om het leven zou hebben gebracht. Maar het is hem toch niet gelukt. God de Heere heeft mij naar Zijn belofte schapen gegeven. Hij heeft mij genade en ere gegeven.”

Men zal ook in deze woorden een antwoord mogen horen op de vragen, hoe Kohlbrugge toch eigenlijk geleid is tot de theologie en ondanks alle chicanes, die hem in waarlijk niet geringe mate ten deel vielen, en ondanks een tweevoudige „excommunicatie” tot het ambt van herder en leraar, en wat in het bijzonder beschouwd moet worden als „het Kohlbruggiaanse middelpunt”, als kern en wezen van zijn theologie, die ik meen te kunnen karakteriseren als „Agnologie”, d.w.z. als een leer, in wier middelpunt Hij staat, van Wien Johannes getuigt: „Zie, dat is het Lam Gods, dat de zonde der wereld draagt.” Overigens worden in de geschriften van Kohlbrugge een hele reeks van uitingen gevonden, waarmee wij een antwoord krijgen op de zojuist gestelde vragen. Ik heb enkele daarvan in verschillend verband weergegeven (.....) en ik voeg er nu hier nog een getuigenis aan toe. Het is ontleend aan een overdenking „Op het feest van Christus' opstanding uit de doden” uit het jaar 1873, waarbij de tekst Matth. 27 : 62 - 28 : 3 en Luk. 24 : 13 - 31 gevonden wordt: „Weet gij eigenlijk, hoe het komt, dat wij zulke dwazen zijn? Wij weten, dat er 'n God en wij weten, dat er een opstanding is, dat er leven uit de dood is; maar waarom doen wij toch zo vaak, alsof er geen God was, die doodt en levend maakt en alles weer terecht brengt? Ach, wij kunnen slechts vasthouden aan de dingen van dit leven en laten ons ter aarde werpen. En hoe traag van hart is toch de mens, om door te dringen tot de diepe bron der Schrift en te geloven wat geschreven staat! Ik heb u vroeger wel eens bij een bepaalde gelegenheid verteld, hoe ik reeds als kleine jongen dit Evangelie zo graag hoorde en dan telkens bij mijzelf dacht: Ach, had ik er toen toch maar bij tegenwoordig kunnen zijn om te horen, hoe de Heere dezen beiden discipelen Mozes en de Profeten uitlegde! — Nu, Hij heeft mij mijn wens en mijn bede in vervulling doen gaan. Ik was niet bestemd voor de studie in de theologie en toch wilde ik zo graag studeren om door te dringen tot de diepe bron en water te schep- pen, en ik heb het gevonden, zonder wegwijzer, in grote nood, toen ik dorstte naar het water uit de fontein des levens.”

(.....) Kohlbrugge is geleid op de weg van alle heiligen. Dat is de weg, die uitloopt op de doreheid en eenzaamheid der woestijn, waar het ervaren, doorgemaakt wordt: „Het valt moeilijk, zonde te zien en genade te geloven, als het ware zonder God voort te lopen en nochtans te weten: ik heb een genadigen God in de hemel.” Het is de weg, waarop iemand eerst wel zegt: „Ik moet geloven!” en „Ik begeer te geloven,” om daarna te belijden: „Ik kan niet geloven” en eindelijk bij God aan te houden: „Wees mij genadig!” Het is de weg, waarop Kohlbrugge zelf is geleid en waarvan hij, toen hij eens Hebreëen 12 : 11 predikte, heeft gezegd: „God leidt Zijn heiligen wonderbaar. Altijd heel anders dan zij het zich hebben voorgesteld. Zijn weg met hen gaat door de diepe zee. Belooft Hij hun het licht, dan

maakt Hij alles duister; belooft Hij hun hulp, dan wordt elk steunsel verbroken; belooft Hij de vrede, dan wordt de ziel in ons, ach, hoe onrustig! Belooft Hij de zegen, dan schijnen alle vervloeking op ons neer te komen; belooft Hij eer, dan moet men luide uitroepen: „Laat mij niet beschaamd worden!” of: „Onze ziel is van verachting zeer vervuld!” (Ps. 123 : 3). Belooft Hij genade, dan schijnt Hij Zijn toorn over ons te hebben uitgegoten; belooft Hij heiliging, dan begint de zonde als nooit tevoren in ons te woeden; belooft Hij leven, dan gaat het alles de dood in, dan zien wij alles in een graf begraven. Waar Hij wil bouwen, daar breekt Hij af; waar Hij wil planten, daar roeit Hij uit; waar Hij wil oprichten, daar keert Hij om; waar Hij wil troosten, daar maakt Hij zielsbedroefd; waar Hij wil vervullen, daar maakt Hij leeg; wien Hij in de hoogte wil opheffen, dien voert Hij in de diepte; wanneer Hij ergens Zijn intrek wil nemen en blijven, dan houdt Hij Zich verborgen en trekt weg; waar Hij Zijn liefde wil tonen, daar schijnt Hij heel hard en liefdeloos te zijn; en Hij verwondt diep, waar Hij wil genezen.” Dit is een lange aanhaling uit het artikel van Helbig, te vinden op blz. 102 - 104. Kohlbrugge was een bezochte en aangevochtene. Het boek over Kohlbrugge bevat natuurlijk veel meer dan we in deze artikelen overnemen. Voor betere informatie doet men er goed aan zelf dit belangrijke boek aan te schaffen.

B.

EEN GEZEGENDE ZENDINGSDAG

Woensdag 14 juli mochten wij onze jaarlijkse zendingdag houden te Elburg, steeds nog als voortzetting van het destijds genomen initiatief van wijlen Ds. M. Roos.

Evenals vorige jaren mogen we terugzien op een goede opkomst, bijzonder 's middags, uit verschillende provincies van ons land. Gaf de Heere in deze omtrek verkwikkende regen, het weer was evenwel gunstig.

Zo kwamen we samen in het kerkgebouw van de Gereformeerde kerk aan de Vrijheidsstraat. De leiding berustte bij Ds. H. van Leeuwen. Na Schriftlezing en gebed volgde het welkomsten en openingswoord over Hand 16 : 9c: „Kom over in Macedonië en help ons”.

Vrucht voor Paulus' prediking aldaar was de toebrenging van Lydia en vanuit haar huis vond het Evangelie voortgang en plaatste de Heere Zijn Kerk ook in Europa.

Thans zien we de grote tegenstelling uitkomen in omgekeerde zin, namelijk, dat nu de kerken hier, vanwege het diep verval, ja, ons volk als het ware teruggekeerd tot het oude heidendom door het „moderne” heidendom, wel deze noodkreet van de Macedonische man mogen richten tot de kerken uit de heidenen in het Oosten.

Het komt persoonlijk voor ieder erop aan, uit de duisternis getrokken te worden en gebracht tot Gods wonderbaar licht en dat de „Morgenster opga in het hart.”

Ds. A. van de Weerd van Zeist sprak over Psalm 87, over de heerlijkheid van de Godstad, Jeruzalem, uitstralend in haar vaste grondslag der verkiezing, in haar zinvolle tabernakeldienst en in de toebrenging van Rahab (Egypte) en Babel, van de Filistijnen, de Tyriërs en de Moren, door wedergeboorte. Dit is ook noodzakelijk voor ieder.

Ds. M. C. Tanis van Sliedrecht stelde Gods vrijmachtige genade en liefde ten opzichte van Abrahams roeping uit Ur in het licht, naar Genesis 12 : 2. Dat hij ook ten zegen moest zijn en daartoe werd gesteld voor alle geslachten. Dat geldt ook over Gods kerk als vrucht van genade-bearbeiding en voor het zendingswerk.

Ds. H. C. van der Ent van Katwijk aan Zee opende de middag bijeenkomst door de talrijke aanwezigen te bepalen bij Marcus 16 : 15: „Gaaf heen in de gehele wereld, predikt het Evangelie aan alle creaturen.” Een koninklijke opdracht! Om groot van Christus als Koning te denken is nodig, dat Hij ons geopenbaard wordt. In de uitbreiding van Zijn rijk is de heerlijkheid van de Koning. Ook wij moeten ons leren kennen als vreemdelingen van de Verbonden, geen hoop hebbende. Voor wie het een omkomen wordt met zichzelf, is er behoudenis.

Ook het woord, dat Ds. J. Catsburg, Hery. pred. van Katwijk aan Zee, sprak namens de Spaanse zending, was ernstig. Zijn uitgangspunt was Ezech. 47 : 10 - 12, over de vissers, die zullen staan van En-gedi tot En-eglaim toe. De disci-

pelen werden tot vissers der mensen gemaakt. De beide genoemde plaatsen moeten we zoeken bij de Dode Zee. Zo is de mens van nature en zo leert hij zich kennen, wanneer het Woord des levens tot hem komt. De netten worden uitgeworpen in Spanje, Nederland en Elburg. De lichte vis springt over het net heen en de zwaren duiken eronder door. De modderige plaatsen worden niet gezond. Dat wijst op de verharding. Het zal erg zijn zendingdag gehouden te hebben en dat eigen ogen gesloten blijven. Aan de oevers der rivier zullen allerlei spijsgeboomte staan. De Heere leert Zijn volk, dat de vrucht niet uit hen is, maar uit Christus.

Ds. A. Baars van Urk besloot deze zendingdag door zijn gehoor te bepalen bij Marcus 13 : 10 en 37. „En het Evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken”. „En hetgeen Ik u zeg, dat zeg Ik allen: Waakt!”

De Evangelieprediking onder de volken en dat dan het einde zal zijn, behoort tot de tekenen der tijden. De voetstappen des Heeren worden gehoord. En prediken in de eindtijd kost niet minder dan het leven. Christus' dienaren worden voor het gericht gebracht en sterven de marteldood. Ook tekent zich het lijden af in het leven van Gods kinderen. Daarin moet het eigen ik worden afgebroken, opdat Christus gestalte krije in het hart Waken wil zeggen, dat de ogen geopend moeten worden door God Zelf, voor uzelf en voor Hem. Vraagt nog om ogenzalf. „Waakt” wil ook zeggen, dat het Woord zuiver moet gebracht worden — zover de blindste heidenen wonen —. De waakzaamheid van de levende kerk loopt uit op de volle vereniging van de bruidkerk met de Bruidegom!

Na al deze ernstige toespraken, psalmgezing en dankgebed, keerden de bezoekers weer huiswaarts, terugziende op een aangename en gezegende zendingdag. De Heere zij ootmoedig dank! De collecte van deze dag bracht op het mooie bedrag van f 4153,— en de verkoop van consumpties het netto-bedrag van f 637,65.

De Zendingscommissie

WEER NAAR CANADA

2

Meestal is het in de vakantietijd in Canada veel warmer dan in ons land. De temperaturen lopen daar gemakkelijk op tot 90 à 100 graden F, dus tot 32 graden Celsius en hoger. Dan is het vaak droog en b.v. aan het gras te zien, dat er geen of weinig regen valt. Zo af en toe is er dan wel een onweersbui, waarbij de regen overvloedig valt, maar dat is in de regel slechts voor een korte tijd. Even later kan het dan stralend weer zijn. Toen we op 28 juni j.l. uit ons land vertrokken was het hier al erg warm en al geruime tijd droog weer. Er kwamen niet zoveel berichten over, maar zo af en toe vernamen we toch iets over de weersgesteldheid in ons land. De berichten meldden steeds opnieuw: droog en heet. Later hoorden we, dat het wel eens boven de 36 graden was geweest.

Nu, dat is voor Canada geen zeldzaamheid. In vorige jaren hebben we meer dan eens in Canada gepreekt, wanneer de temperatuur nog hoger was. Maar deze keer is de temperatuur naar Canadese begrippen laag geweest. We vonden het echt Hollands weer.

Toen we in Toronto aankwamen was het daar 22 graden. Er viel vooral de eerste week nogal wat regen. De lucht was meer dan eens betrokken. Echt heet is het er tijdens ons verblijf in Canada niet veel geweest. Dus ook in dat opzicht was het een verkwikking om daar te zijn. Het was aan de hele natuur te zien, dat de regen goed deed. Het was eerst ook droog geweest, maar zoals de berichten luiden had die geen schade aan de gewassen aangericht. In het algemeen zag alles op het land er fris uit. In het gebied waar we logeerden worden verschillende soorten graan verbouwd en vooral corn, mais. Toen we naar ons land terugkeerden was men al met het oogsten van koren begonnen. Met de hooioogst was men nog bezig. Met de cornoogst was het nog niet zover. In zuidelijke streken — ook b.v. in het gebied van Norwich, waar Marja, onze andere dochter, woont — wordt de tabaksbouw beoefend. De planten waren nog niet zo groot, maar ze stonden er overal goed bij en als er eenmaal de groei inzit schieten de planten als het ware zichtbaar omhoog.

De eerste week regende het dus nogal eens. Dat deed weldadig aan, vooral voor ons, die uit een land kwamen waar het al lang droog was ge-

weest. We genoten van de aanwezigheid van de kinderen en kleinkinderen. We kregen bezoek en legden ook enkele bezoeken af. We hoorden weer het een en ander over het kerkelijke leven. En ook over het werk van Gods Geest in de harten van zondaren.

Al jarenlang is het gewoonte, dat een bevriende familie ons voor een bepaalde avond uitnodigt. Dat kwam nu door bijzondere omstandigheden niet gelegen en daarom zorgde mijn dochter er voor, dat er bij haar thuis een vriendenkring samenkwam. Zo kwamen er oude bekenden, ook zij, die ons anders gastvrij ontvangen. Ieder die kwam was welkom. Wanneer er nog meer gekomen waren, was dat ook goed geweest. Het was een beetje haastig op touw gezet en daarom was de uitnodiging niet overal op tijd ontvangen, met het gevolg, dat sommigen niet konden komen.

Er was slechts één onbekende bij, een moeder uit Kalamazoo. Ze stond met een caravan op een terrein dicht bij de kerk van Dundas. Ds. Hamstra, de predikant van die gemeente, houdt elk jaar in de vakantietijd gedurende een paar weken een bijbelschool. Hij vertelt dan bijbelse geschiedenis enz. De kinderen krijgen het een en ander ter verkwikking. Ze worden nuttig bezig gehouden rondom Gods Woord. Dat onderbreekt ook de lange zomervakantie, die ook nu nog niet ten einde is. De scholen beginnen als we het goed hebben pas eind augustus of begin september. De bijbelschool van Ds. Hamstra heeft een goede naam. De kinderen van de Gereformeerde Gemeente uit Hamilton gaan er ook heen. Ds. Hamstra is vroeger zelf onderwijzer geweest. Hij weet de kinderen op een rechte wijze bezig te houden en hun wat mee te geven. De kinderen gaan graag naar de bijbelschool en de ouders waarderen de arbeid van Ds. Hamstra zeer.

We keren terug tot het samenzijn op die avond. Later hopen we nog wel iets te schrijven over andere activiteiten, waarbij Ds. Hamstra ook betrokken is. We bedoelen de bouw van een eigen school door de gemeenten van Dundas en Hamilton. Maar daarover later.

Het was op die avond zeer gunstig weer. We konden buiten zitten op het grasgazon vóór het huis. Alle stoelen uit huis werden aangedragen. Een familie bracht zelfs nog een paar stoelen mee. We hadden geen last van musquito's, kleine muggen, die venijnig kunnen steken, waardoor het vaak niet mogelijk is lang buiten te blijven zitten. Het werd ongemerkt donker. Er werd over en weer gesproken in goede harmonie. Het werd kwart vóór elf. Men moest nodig naar huis. Sommigen hadden nog een hele afstand af te leggen. We zongen samen in de openlucht en we eindigden met gebed. Het was een fijne avond geworden.

De eerste zondag moesten we 's morgens in Hamilton-preken. Deze gemeente is al enkele jaren vakant. Tot nu toe heeft zij zonder gunstig resultaat beroepen. We kregen de indruk, dat er weer een toename van het kerkbezoek is. Onder de hoorders van het Woord zijn nog mensen voor wie het leven der genade niet vreemd is. 's Avonds moesten we in Toronto zijn, waar nu sedert een jaar Ds. Den Butter staat. Deze was naar Holland en Israël. Daardoor was er voor ons gelegenheid om daar te preken. De gemeente in Toronto is klein. Dat valt temeer op als we bedenken, dat Toronto een wereldstad van meer dan twee miljoen mensen is, dus zo groot als Amsterdam, Rotterdam, den Haag en Utrecht samen of nog groter. We moeten niet vergeten, dat de kerk te Toronto bestaat uit hollandse emigranten. Dat neemt niet weg, dat er gezien het aantal emigranten in dit deel van Ontario toch wel een groter gemeente in Toronto had kunnen zijn.

Er zijn ook nog kerken van andere oorsprong, waar de waarheid zuiver en bevindelijk gebracht wordt. Ds. Hamstra heeft vroeger in Toronto gestaan in een Presbyteriaanse gemeente. Hij vertelde, dat hij in de kleine kerkengroep, waartoe hij toen behoorde, een collega had, die goed onderwezen was in de wegen des Heeren en daarover kostelijk kon preken. Deze kwam wel in de kerk bij Ds. Hamstra om diensten bij te wonen. Hij voelde het als een gebrek, dat hij niet op een rechte wijze met het aanbod van genade kon komen. Ook gemeenteleden van die predikant kwamen wel bij Ds. Hamstra ter kerk. Hier blijkt wel uit, dat er in zo'n grote stad nog groeperingen zijn, waar men leeft bij de zuivere waarheid en waar het leven der genade wordt gevonden. De Heere kent de Zijnen ook in zo'n

wereldstad.

Maar als je denkt aan de duizenden bij duizenden, die op een rustdag uitgaan om die dag door te brengen in de dienst van het vlees, moeten we toch wel erkennen, dat het in Canada niet anders is dan in ons land. Het voorgeslacht heeft een eeuw of langer geleden kerken gebouwd, maar velen van het nageslacht weten de kerk niet meer te vinden.

Wat zal het einde daarvan zijn?

B.

KAMPEN

Jullie begrijpen natuurlijk wel wat daar mee bedoeld wordt? Als je die naam ziet staan, denken jullie natuurlijk aan Zaterdag 28 Augustus. Dan hopen we in Kampen weer een ontmoetingsdag te hebben. De Eindredakteur heeft daar al verschillende malen op gewezen in ons blad. Wij kunnen hem dat niet verbeteren. We willen ook geen pogingen daartoe ondernemen. Toch zouden jullie het vreemd vinden wanneer jullie geen opwekkend woord van mij vernamen. En daarom: Op naar Kampen!!!

KAMPEN !

Dat is een oude plaats. Het is op zichzelf een mooie plaats, een bezienswaardigheid. Al zou er in Kampen niets te beleven zijn, dan is een bezoek aan die plaats nog de moeite waard. Doch zo is het niet. Er is in Kampen heel wat te beleven.

KAMPEN !

Dat is een theologenstad. Je vindt er twee Theologische Hogescholen. Eén van de Gereformeerde kerken (Synodaal) en één van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt). Een schat van geleerdheid ligt daar opgehoopt. Daar kun je zeker van zijn. Doch wij laten dit alles maar rustig liggen. Niet omdat het de moeite niet waard zou zijn om er eens kennis van te nemen, maar eenvoudig omdat voor ons, eenvoudige mensen, het veel te hoog gegrepen is. De „grote geleerdheid” zou ons daar beslist tot „razernij” brengen. Daar is dan ook al wat „razernij” geweest, in de loop der jaren in Kampen.

KAMPEN

Het is een plaats waar men voorts alleszins godsdienstig is. Althans afgaande op alle mogelijke kerkgebouwen die daar staan. Of er ook veel „Godsvrees” gevonden wordt, daar kan ik geen oordeel over uitspreken. Want „godsdienstig” zijn en „Godvrezend” zijn, daar ligt een groot verschil in. Althans wanneer jullie hier goed weten te onderscheiden. Want je kunt „godsdienstig” zijn zonder „Godvrezend” te zijn. Het omgekeerde is echter niet mogelijk. Tussen al die kerkgebouwen staat ook een kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente. Het is een eenvoudig, prachtig, groot en groots gebouw. Dat wordt aan ons afgestaan, om er onze ontmoetingsdag te houden. Daar. kunnen we alleen maar dankbaar voor zijn. We willen dat ook gaarne in ons blad zeggen.

KAMPEN

We hopen dat velen, uit noord en zuid, oost en west, naar de ontmoetingsdag te Kampen zullen gaan. Heel eenvoudig om daar elkander te ontmoeten, op een eenvoudige wijze, rondom het Woord van God. Om samen te luisteren, samen te zingen, samen een offer te geven voor het doel dat ons voor ogen staat, om samen te spreken, tot versterking van de onderlinge band.

KAMPEN

Het is de naam van een plaats aan het einde van de IJssel en aan het begin van de Noord-Oostpolder. We houden onze ontmoetingsdagen nooit in het uiterste noorden. We doen het ook niet in het uiterste zuiden. Want dan zou het voor de uiterste noordelingen heel moeilijk worden om naar het zuiden te gaan. Het zou ook voor de zuiderlingen dan heel moeilijk worden om naar het noorden te gaan. We proberen het voor beiden wat in het midden te houden. Wel te verstaan, niet wat de waarheid betreft, maar wat de afstand betreft.

KAMPEN

Het is niet alleen een plaatsnaam, maar 'het is ook een werkwoord. En dan duidt het op vechten. Nu dat hebben we in het verleden, jaren geleden al, ook in Kampen gedaan. Het was een strijd op hoog niveau. Zo'n vaart zal het nu wel

niet lopen. Hoewel, we gaan toch naar Kampen om te kampen, dat is om te strijden voor de aloude gereformeerde beginselen, die ons lief zijn en die ons van de „vaderen zijn overgeleverd”.

KAMPEN

God geve ons met elkander een gezegende dag en dat wij te samen zullen mogen „strijden” de goede strijd des geloofs, dan komen we niet tevergeefs naar Kampen om te kampen.

Daarom 28 augustus 1976 op naar Kampen!!!

Ds. H. C. v. d. Ent.

VOOR DE JEUGD

BESTE JONGELUI !

Gideon 73

„Zebah nu en Zalmuna waren te Karkor en hun legers met hen, omtrent vijftienduizend, al de overgeblevenen van het ganse leger der kinderen van het oosten, en de gevallen waren honderdtwintigduizend mannen, die het zwaard uittrokken .En Gideon toog opwaarts, den weg dergenen, die in tenten wonen, tegen het oosten van Nobah en Jogbeha; en hij sloeg dat leger, want het leger was zorgeloos.”

Richt. 8 : 10, 11

De lieden van Sukkoth en Pnuël wisten dus wat hen te wachten stond, wanneer Gideon als een overwinnaar uit de strijd wederkeren zou. Het was hun duidelijk gezegd. Alleen, ze geloofden het niet, en vertoonden daardoor het beeld van alle mensen van nature. Laten wij dat toch niet vergeten. Wij hebben de laatste keer jullie daarop gewezen. Het kan echter nooit genoeg gebeuren.

Gideon moest uiteindelijk weer verder. Gideon geloofde wel. Dat was geen prestatie van hem. Dat was alleen genade van God. Laten we dat óók niet vergeten Want als we niet geloven, moeten we daar zelf de gevolgen van dragen. En als we wel geloven, dan kunnen we daar alleen de Heere maar voor danken.

Door het geloof is men tot grote dingen in staat. Dat is tot nu toe in het leven van Gideon wel gebleken. Het kan echt geen kwaad om zijn geschiedenis nog eens op te halen, en zijn geloofsdaden voor je aandacht op een rijtje zetten. Niet om er mede in de mens te eindigen, maar om te zien, dat je op de Heere aan kunt, en dat het waar is, wat jullie misschien al zo menigmaal gezongen hebben: Welzalig is hij, die op U bouwt en zich geheel aan U vertrouwt.

Mogelijk heeft Gideon voor zichzelf en voor zijn vermoeide leger ergens anders eten bekommen. De bijbel verhaalt het ons niet. Wij gaan er daar om verder aan voorbij.

De vijand had een grote voorsprong op het achtervolgende leger van Gideon. Want wat er te Sukkoth en Pnuël gebeurd was, dat had tenslotte toch tijd gekost. En „tijd” is in tijd van oorlog een zaak van geweldige betekenis. De vijand had er gebruik van gemaakt en zich zo ver als het kon uit de voeten gemaakt. Er staat in de tekst, dat Zebah en Zalmuna met hun legers te Karkor waren aangekomen. Twee koningen waren al gedood, n.l. Oreb en Zeëb. Van dat grote leger, bestaande uit honderdvijfendertig duizend man, waren er al ontzaggelijk veel gestorven. De bijbel zegt, en dat staat er echt niet voor niets, dat het er wel honderdtwintig duizend waren. Allemaal mannen die het zwaard uittrokken. Dat wijst op „jonge mannen”, welgeoefende mannen, strijdbare mannen. Van de negen waren er acht al gesneuveld. Je kunt het ook zo zeggen: van elke negen was er nog maar één overgebleven. Stel het je goed voor: één van de negen leefde er nog. Hoewel het Midianitische leger eigenlijk al een verpletterende nederlaag geleden had, waren er toch in getal nog heel wat overgebleven. De tekst spreekt van omtrent vijftienduizend man. Vijftienduizend man, terwijl het leger van Gideon altijd nog maar uit driehonderd man bestond. Daar was er niet één van gestorven. Zij mochten allen verkeren in de schuilplaats van de Allerhoogste. En dan kan je geen kwaad wervaren. Wat is het toch gelukkig als je daarin mag verkeren. Hij, die op Gods bescherming wacht, wordt door de hoogste Koning, beveiligd in de duistere nacht, beschaduwed in Gods woning.....

Al was dan het leger der Midianieten erg uitgedund, er waren er toch nog heel wat overgebleven, in verhouding tot diegenen, die de voetstappen van Gideon volgden. Want de vijand kon tegenover één man van Gideon, altijd nog

vijftig tegenstanders plaatsen. Vergis je niet. Vijftig tegenover één, het blijft een ongelijke strijd. Zo is het altijd geweest en zo zal het ook altijd wel blijven.

Het leger der Midianieten bevond zich dus te Karkor. Waar dat precies gelegen heeft is thans niet meer uit te maken. Het is op alle manier ver ten oosten van de Jordaan geweest. Naar hun gevoelen verkeerden zij buiten gevaar. Al weten we dan precies de plaats niet meer aan te wijzen, de betekenis van het woord „Karkor” is er niet minder sprekend om. Want het betekent: „verheven plaats”.

Daar waren zij dus gelegerd, in een verheven plaats.

Zij zaten in de hoogte. Zij waren er weer boven uitgekomen. Zij hadden een zware nederlaag moeten lijden. Dat is voor die Midianieten heel wat geweest. Het waren tenslotte toch net mensen zoals wij dat zijn. En stel je dan eens in hun omstandigheden. Zij waren met elkaar opgetrokken. Het waren strijdmakkers. De overlevenden hebben hun makkers links en rechts zien vallen. Zij sneuvelden in de strijd. Wat was de dood ook dicht bij hen. Toen zij vluchten moesten, hadden zij het niet zo breed. De angst voor de dood jaagde hen voort. Wat hun makkers was overkomen, kon hen ook overkomen. Wie is tenslotte niet benauwd van de dood? O zeker, als de dood ver is, dan kan men er gemakkelijk over spreken. Ik heb het in de oorlog zelf meegemaakt. Toen het werkelijk oorlog werd en wij in het vuur geworpen werden, toen hadden al diegenen, die in vredetijd zo gemakkelijk over de dood spraken, echt niet zo'n groot woord. Je kon ze toen, om het zo te zeggen, wel onder je pet vangen. Ik denk dat jullie wel zullen begrijpen, wat ik bedoel. Nu, zo stel ik het mij ook met die Midianieten voor. Doch nu zij te Karkor waren aangekomen, was de vijand uit het gezicht, de verschrikking voor de dood week. Zij kwamen er weer helemaal boven uit. Zij legerden zich te Karkor, zij woonden weer in de hoogte. Er staat in het tweede deel van vers 11 dat zij **zorgeloos** waren, terwijl, o!..... de dood toch nog zo dicht bij was. Maar dat zagen zij niet.

Wat is dit een natuurgetrouwe weergave van het leven! Want zo is het nog. De Midianieten stellen de wereld voor, de goddeloze wereld. Ook de wereld van het jaar 1976. Gideon met zijn leger vormde de keurbende Gods. Zij voerden de oorlogen des Heeren, en hebben honderdtwintig duizend vijanden van de Heere gedood.

Zo gaat God nog door de wereld. Er vallen elke dag honderd duizenden slachtoffers. Dat gebeurt door middel van oorlogen, maar ook door andere middelen. Ik denk aan rampen etc. waar jullie elke dag van lezen kunnen in de krant. Volgens onbevestigde berichten zijn er laatst in China door een aardbeving een miljoen tegelijk om het leven gekomen. Nu, op het moment dat zo iets gebeurt dan slaat het hart sneller dan normaal. Dan zingt men echt wel een toontje lager. En geen wonder. Wie kan de almacht des Heeren weerstaan? Maar hoe gauw zit men dan weer niet te „Karkor”. Weldra woont men weer in de hoogte. De vrees voor de dood wijkt. Men heeft zich weer geheel hersteld en men is gebleven die men was: een vijand van God en Zijn volk.

Nu geloof ik dat jullie wel begrijpen, dat niet alleen de „wereld” te Karkor zich heeft gelegerd en zorgeloos daar neer ligt. Dat bestaan is elk mens eigen. Want hoeveel zijn er rondom ons al niet gevallen? Misschien is de dood al meerdere malen zelfs bij jullie in huis geweest. Hij komt tenslotte overal, want niemand leeft er die de slaap des doods niet eens zal slapen. Wanneer nu de klap dichtbij valt, dan is er even verslagenheid. Dan grijpt de angst ons soms aan. Soms ook niet eens. Want het is waar, wat wel eens gezegd is: de mens is dood voor de dood. Doch aangenomen dat het even schrik zet. We zijn dan „klein”, wat neergedrukt. Het had ons eens moeten overkomen! Doch hoe gaat het dan verder? Want als de dode begraven is, dan wijkt de ernst, die ons een ogenblik bezette, meestal weer gauw. We zitten dan ook weer zo te „Karkor”. We wonen weer dadelijk in de hoogte, om zorgeloos onze weg te vervolgen. We denken dan niet meer aan de dood. Hij heeft op ons leven nog geen beslag gelegd en we vleien ons weer met de gedachte, dat hij ons wel passeren zal. Dat dit niets anders dan zelfbedrog is, zal voor een ieder, die nadenkt duidelijk zijn. Ik zou zeggen, jonge vrienden, denkt er toch eens over na. Er zijn er jullie al zo veel voorgegaan, de

eeuwigheid in. En wij zullen zeker volgen. En waar zal ik dan de eeuwigheid doorbrengen? Want het is binnen of buiten. Het is behouden of verloren. Het is eeuwig wel of eeuwig wee. Een derde mogelijkheid is er niet. En tenzij, dat iemand wederom geboren wordt, hij kan het koninkrijk Gods niet ingaan. Ik neem nu weer afscheid van jullie.

Tot de volgende keer. Jullie aller vriend,
Ds. H. C. v. d. Ent.

BOEKBESPREKINGEN

DOOR DE GEEST GELEID - door Ds. C. Smits - Uitgeverij Mouthaan & Van den Berg - boekdruk - offset B.V., Nijverheidsweg 71, H. I. Ambacht.

Dit boek bevat 15 predikaties over Romeinen 8. Ds. Smits is thans predikant der Oud-Ger. Gem. te Hardinxveld-Giessendam. Vele jaren heeft hij een ruime plaats in onze kerken ingenomen en in onze kringen was hij een geliefde prediker. De eerste jaren van het bestaan van „Bewaar het Pand” heeft hij ook deel uitgemaakt van de commissie van redactie. Hij zorgde voor vele meditaties. In 1969 vertrok hij naar Clifton in de Verenigde Staten. Twee jaar later werd hij in Hardinxveld-Giessendam beroepen en dat beroep nam hij aan.

We kunnen deze predikaties van harte aanbevelen. Ze zijn geheel in de geest zoals Ds. Smits vroeger in onze kerken heeft gepreekt. Wie hem kent en wel onder zijn gehoor gezeten heeft, weet dat hij een levendige prediker is en dat hij zelf geen vreemdeling is van wat hij anderen verkondigt. Hij hield indertijd ook een toespraak aan het graf van haar aan wie we nauw verbonden waren. Hij sprak toen over Gods handen, die doorwonden, maar ook helen.

Deze preken zijn uitgesproken zoals ze in druk verschenen zijn. Dat heeft veel voor, want dat komt de levendigheid ten goede. Ze zijn heel geschikt voor gebruik in leedsdiensten. Maar juist met het oog daarop zou het wel goed geweest zijn, wanneer er hier en daar wat verbetering zou zijn aangebracht. Natuurlijk niet wat de inhoud betreft, maar wat aangaat de vorm. We denken b.v. aan de aanhaling van teksten, die niet altijd volledig is en aan zinnen, die in het vuur van de rede niet afgemaakt zijn.

De inhoud van de preken is Schriftuurlijk-bevindelijk. In deze 15 preken brengt Ds. Smits veel uit de rijkdom van Romeinen 8 naar voren. En hij heeft een ernstig waarschuwend woord voor onbekeerden, voor hen, die geestelijk niets verstaan van wat hier verkondigd wordt.

Het boek is keurig uitgegeven. Het is een sieraad voor het oog. Wat dat betreft niets dan lof. Alleen is het wel te betreuren, dat er nogal wat drukfouten zijn blijven zitten. Het komt niet veel voor, dat er in een boekwerk helemaal geen fouten over het hoofd zijn gezien bij de correctie. We zouden geen reden hebben om apart op de drukfouten te wijzen, wanneer er geen storende fouten onder voorkwamen. We willen er een paar noemen. Op blz. 53 staat: Misschien heeft hij de kerkbanken kaal **gegeten**. Dat moet natuurlijk zijn: kaal **gezet**. Op blz. 68 lezen we: Nee, want daar komt hij in het kasteel **van hoop** terecht. Dat moet

zijn: in het kasteel **Wanhoop**. Op blz. 74: En wat u zo-even voorgelezen is uit **Hebreeën 12**. Moet dit niet zijn: **Romeinen 8**? Zie blz. 71. Op blz. 92: daarom hebben we zoëven gelezen in **Romeinen 12**. Dit moet zijn **Hebreeën 12**. Op blz. 94 staat Hebreeën **11** in plaats van Hebreeën **12**. Op blz. 129 lezen we: Ik heb de Vaste Rots gevonden, waarin mijn anker **eeuwigheid**. Dit moet vermoedelijk zijn: **eeuwig vastligt**. Op blz. 210: Door **tijden** tot heerlijkheid. In plaats van: door **ijden** tot heerlijkheid. Is er op blz. 241 bovenaan niet een regel uitgevallen? Mogelijk kan de uitgever met deze en andere correcties bij een volgende druk rekening houden. Het lijkt ons zelfs gewenst, dat hij een blad met verbeteringen legt in de exemplaren die hij mogelijk nog voorradig heeft. Dat is wel meer gebruikelijk.

Er zal zeker veel belangstelling zijn voor deze prekenbundel met diep-geestelijke inhoud. De Heere moge deze uitgave tot zegen stellen.

Het boek kost f 29,75 en kan rechtstreeks worden besteld bij bovengenoemde uitgeverij of bij de boekhandel.

DE KLEINE TOLLENAAR VAN JERICHO

door Ds. Tj. de Jong - Uitgeverij W. J. Reijnders, Varenweg 17, Hierden/Harderwijk.

De ondertitel van het boek luidt: 42 schetsen over de bekering van Zacheus, verklaard en bevindelijk toegelicht (Lukas 19:1 t/m 10).

Het boek handelt dus over de bekering van Zacheus. Dat Zacheus bekeerd werd is duidelijk. Gods Woord spreekt ervan. Maar het lijkt ons moeilijk om uit wat de Heere in Zijn Woord aangaande Zacheus mededeelt op te maken, dat het zo en zo van het begin tot het einde met Zacheus is gegaan. We kunnen ons herinneren, dat eens een dienaar, die al vele jaren in het ambt gestaan had en die een goede naam heeft in onze kringen, zei: over Zacheus heb ik nog nooit gepreekt, ik weet niet hoe ik over deze geschiedenis preken moet. De schrijver van dit boek heeft zich daar wel een gedachte over gevormd en gaat er van uit, dat het alles zo is gebeurd als hij zich voorstelt. Hij laat hier en daar ruimte voor een andere mogelijkheid. Dat is goed. Want we kunnen waardering hebben voor het inzicht van Ds. de Jong en toch de mogelijkheid open laten, dat de bekering van Zacheus anders begonnen is dan de schrijver denkt. Misschien schrijft later een andere predikant ook over Zacheus en geeft hij dan blijk van een ander inzicht. In dit verband willen we een vraag stellen. Op blz. 144 lezen we: Zacheus wilde Jezus maar even uitwendig zien en Hem voorbij laten gaan. Is het niet mogelijk, zelfs waarschijnlijk, dat het klimmen in de boom dieper oorzaak had? De hoofdzaak is, dat we bij 't schrijven en overdenken de Schrift als richtsnoer hebben. Dan kan de lering uit een geschiedenis als van Zacheus groot zijn. In dit opzicht geeft Ds. de Jong veel ter overdenking. Daarom kunnen we het werk van deze schrijver — hij heeft al meer boeken op zijn naam staan — van harte aanbevelen. Een enkele opmerking zouden we willen maken. Verschillende keren kwamen we de 2e naamvaluitgang **der** in plaats van **des** of van **de(n)** tegen, bv. 151: uit de mond **der** Zaligmaker. Ook vinden we storend, op blz. 152: een volk dat **haar** Maker mag roemen. Of is dat in overeenstemming met de regels die tegenwoordig gelden? Zo hier en daar is er een zetfout blijven zitten.

Het boek is keurig uitgegeven, telt ruim 200 blz. en kost f 21,90.

Het hotel waar mevrouw zich „uit” - en mijnheer zich „thuis” voelt.

HOTEL
DREYEROORD - OOSTERBEEK
Telefoon 085-333169

Voor **bijbels, boeken en muziek**

Is **LINDENBERG** uniek!
Grote voorraad
Snelle levering

ook van de **allernieuwste uitgaven**

LINDENBERG'S BOEKHANDEL

Slaak 4-8 (postbus 4209)
ROTTERDAM 16

(Uw bestelling ongefrankeerd: antwoordnummer 77).

Het adres voor al uw

GOEDE BOEKEN

lees- en prentenboeken, bijbels (uitsluitend statenvertaling) en psalmboekjes is

G. KOOL

Stationssingel 50
Veenendaal
Telefoon 08385 13978
Postbus 177

Voor een **SERIEUZE BIJVERDIENSTE** contact opnemen met M. van Ooijen, Telefoon 078 - 21153

Voor al Uw

- ★ **BOEKEN**
- ★ **BIJBELS en**
- ★ **PSALMBOEKEN**

Beleefd aanbevelend

BOEKHANDEL

VAN LEEUWEN

POSTBUS 39, URK - TELEFOON 05277 - 1783

B.G.G. 05250 - 1531

PLAATST UW FAMILIEBERICHTEN IN „BEWAAR HET PAND”

D.V. ZATERDAG 21 AUGUSTUS 1976

TOOGDAG GBS UTRECHT

GROTE ZAAL „TIVOLI” LEPELENBURG, AANVANG 10.30 UUR

PROGRAMMA:

1. Opening door de voorzitter ds. J. van Haaren te Amersfoort en begroeting afgev. T.B.S.
2. Toespraak door ds. M. Pronk te Dordrecht.
3. Toespraak door ds. P. J. Dorsman te Staphorst.
4. Pauze van 12.30 - 14.00 uur. Gelegenheid tot het kopen van Bijbels, brochures en uitgaven T.B.S. e.d.).
5. Toespraak door ds. F. Mallan te Rhenen.
6. Toespraak door ds. E. Venema te Drachten.
7. Sluiting door ds. E. du Marchie van Voorthuysen te Leersum. Einde 15.30 uur.

GEREFORMEERDE BIJBELSTICHTING - SECRETARIAAT: MAURITSWEG 60, DORDRECHT